Štev. 41. Leto LXIV. V Ljubljani, 16. oktobra 1924. Poštnina plačana v gotovini.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna štev. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana" ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2·50 od petit vrste. Inseratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Klerikalni naskok na Učiteljsko tiskarno.

Klerikalne persekucije in nasilja na prosvetnem polju so odprle oči tudi izvenšolski politični in prosvetni javnosti, da se je pričela zanimati za početje klerikalne stranke in njenih eksponentov v Ljubljani.

Nasilnih dejanj: odstranitve šefa prosvete dr. Beuka, odstranitve višjega šolskega nadzornika Gangla, odstranitve okrajnih šolskih nadzornikov in nadomestitve teh mest s svojimi partizani, nadalje nasilnega premeščanja nacionalnega učiteljstva »po službeni potrebi« zgolj iz partizanskih razlogov ter skrajno partizanskega nameščanja učiteljstva klerikalna stranka ne more utemeljiti, ker se utemeljiti ne da in je to početje v nasprotju z intencijami sedanje vlade, ki hoče dokumentirati, da je vlada »zakona, reda in pravice«. Razkrinkanje klerikalnega početja pred širšo javnostjo je spravilo klerikalno stranko in njene eksponente v Ljubljani — ki so spravili prosvetnega ministra v ta prekaren položaj — v sila neprijeten položaj, da so pričeli stikati na vseh koncih in krajih po argumentih, s katerimi bi utemeljili ta svoja dejanja.

In res se je posrečilo pred par dnevi »malemu ministru prosvete« v Ljubljani, g. Nartu Velikonji, da je iztaknil zadevo, s katero bo skušal utemeljiti svoje predloge, ki jih je stavil g. ministru prosvete v imenu klerikalne stranke.

V Ljubljani je s pomočjo policijskega aparata izvajal razne preiskave, iz Beograda pa je dal potem brzojaviti »Slovencu« sledeče:

Senzacionalna brzojavka.

»Slovenec« št. 234. z dne 12. oktobra 1924 prinaša sledečo vest:

Korupcijska afera »Učiteljske tiskarne«.

Belgrad, 11. oktobra. (Izv.) V tukajšnjih poslanskih krogih je zbudila silno pozornost vest o neki korupcijski aferi Učiteljske tiskarne v Ljubljani, v katero je zapleten tudi njen upravni svetnik, bivši višji šolski nadzornik Gangl. Podrobnosti še niso znane. Poslanci bodo v tej zadevi baje vložili interpelacijo.

Prozoren namen.

Klerikalci se dobro zavedajo, da je Učiteljska tiskarna v Ljubljani močna opora učiteljskega stanu in če hočejo omajati učiteljstvo, tedaj morajo naskočiti in oškodovati učiteljska gospodarska podjetja, da s tem oslabe organizacijo.

Peklenski načrti, ki so jih skovali, so se doslej še vedno ubili ob zavednosti naprednega učiteljstva in prizadevanje klerikalcev je ostalo brezuspešno. Še pred prevratom, med vojno, je klerikalna stranka s pomočjo avstrijske vlade prepovedala vsemu aktivnemu učiteljstvu biti član upravnega sveta Učiteljske tiskarne, ker je menila, da bo s tem uničila zavod in oslabila organizacijo. Toda zaman, učiteljstvo je znalo paralizirati tudi ta udarec in zavod je prospeval za časa preganjanja bolj nego prej, ker se ga je vnanje učiteljstvo oklenilo z vso silo in ga je zvesto podpiralo.

Sedaj so zopet začeli s sila nevarnim gospodarskim bojem, pozabivši, da ima tak meč dve ostrini.

Drugi namen klerikalcev je, da bi s to zadevo utemeljili svoje nasilno postopanje in bi v izvenslovenski javnosti opravičili svoje nasilje proti uglednim osebam, katere so v zadnjem času protipostavno in brez vzroka, zgolj iz partizanskih ozirov odstranili s službenih mest.

Klerikalci — škodljivci krajnih šolskih svetov in revnih šolarjev.

Učiteljska tiskarna je zaprosila prosvetni oddelek, da bi smela — enako, kakor sme uradno pošiljati poštnine prosto županske tiskovine županstvom na ta način, da gredo pod firmo deželne vlade in so opremljene spremnice s štampiljko deželne vlade, — razpošiljati tudi tiskovine šolskim vodstvom in zvezke ter knjige za revne šolarje, da se s tem razbremene krajni šolski sveti, v katerih breme je sedaj šla poštnina in se s tem ti izdatki obrnejo na korist revnim šolarjem.

Pripomniti je treba, da ni imela koristi od tega nobena oseba in ne zavod, temveč izključno krajni šolski sveti, torej ljudstvo, za katero se klerikalci z besedami toliko bore, in šolska vodstva, ki so vsaj toliko uradi, kateri delujejo v javni blagor, kakor županstva.

Toda to, kar je bilo prej dobro in dovoljeno še pod Avstrijo od **klerikalnega** deželnega odbora kranjskega, ki je žigosal poštne spremnice Učiteljski tiskarni za uradno, poštnine prosto razpošiljanje tiskovin županstvom, to je danes v očeh slučajno do moči došlih klerikalnih veljakov »korupcijska afera«, s pomočjo katere hočejo utemeljiti in prikriti svoja nasilna dejanja in persekucije, ki jih uganjajo na prosvetnem polju z izrabljanjem imena vlade »zakona, reda in pravice«.

Učiteljska tiskarna je prevzela dovoljenje za uradno, poštnine prosto razpošiljanje tiskovin županstvom že ob nakupu tiskarne od Kleina ter je po prevratu prešel po likvidaciji deželnega odbora s prenosom poslov ta posel na deželno vlado. Razumljivo je, da bi se tega lahko poslužila v tej obliki tudi vsaka druga tiskarna.

Toda to, kar je bilo doslej nemoteno postavno dovoljeno za županstva, to smatrajo sedaj klerikalci za protipostavno, ker jim slučajno to prav pride in ker bi radi uničili s tem njim neljube osebe — vkljub temu, da sami prakticirajo isto v drugih področjih.

Poslovanje zaloge šolskih knjig.

Poštnine prosto, uradno pošilja tiskovine tudi zaloga šolskih knjig, dasi že davno ta zavod ni več državni zavod in se tudi ne vzdržuje iz državnih sredstev ter ni vnešen v državni proračun. Toda pri tem je vse v redu, v redu namreč zato, ker so ta zavod vodili do zadnjih časov klerikalni ljudje in so imeli klerikalni pristaši najožje stike in privilegije z njim.

Sklicujejo se pri tem na bivšo državno zalogo šolskih knjig na Dunaju, ki je tudi razpošiljala poštnine prosto knjige svoje založbe na šole in urade.

Toda velika razlika med našo in dunajsko zalogo šolskih knjig je ta, da je dunajska zaloga pošiljala poštnine prosto le knjige lastne založbe, medtem ko ljubljanska zaloga šolskih knjig razpošilja poštnine prosto tudi knjige drugih založb, ki jih dobi od založnikov s 25% popustom, a jih prodaja za običajno ceno; razpošilja pa tudi zvezke, učila in druge šolske potrebščine drugih založb. »Državna« zaloga šolskih knjig se ne vzdržuje iz državne subvencije, ampak iz »kšefta« s prodajanjem in poštnine prostim razpošiljanjem izdelkov tujih založb, ker bi bila z razprodajo knjig lastne založbe močno deficitna.

Zaloga šolskih knjig se vzdržuje s prav umazano, protipravno konkurenco, s trgovino razprodaje izdelkov tujih založb in uživanjem raznih udobnosti pod firmo državnega zavoda. Na ta način je lahko napraviti deficitna podjetja aktivna, kar doseza temvečjo umazanost, ker morajo tuje založbe državi plačevati visoke davke, medtem ko jih šolska zaloga, ki tem založbam konkurira — ne plačuje.

Tu pa ni »korupcijske afere«, niti z oprostitvijo davka, niti s poštnine prostim razpošiljanjem, ker so doslej vodili ta zavod klerikalni odličnjaki!?

Poslovanje Katoliške (sedaj Jugoslovanske) knjigarne in knezoškofijskega ordinarijata.

Kaj pa na primer, če se razpošiljajo katekizmi in zgodbe od Jugoslovanske (Katoliške) knjigarne poštnine prosto župnim uradom tudi za šole in šolarje s štampilijo knezoškofijskega ordinarijata? Ali to ni korupcijska afera?

Pri tem seveda nihče nič ne trpi in je vse v redu, ker so samo klerikalci prizadeti!

Samo tam je to velik zločin, kjer služi to klerikalnim nasiljem, da bi opravičili s tem svoja službena nasilja vsaj naknadno.

Službeno poštnine prosto razpošiljanje tiskovin pod bivšim predsednikom viš. šol. sveta prof. Vadnjalom.

Ob prevratu je razpošiljala Učiteljska tiskarna statistične pole in druge tiskovine v statistične svrhe poštnine prosto na šolska vodstva po nalogu bivšega predsednika viš. šol. sveta prof. Vadnjala. Kadar je bila kaka večja zadrega, so apelirali na Učiteljsko tiskarno in so ji radi dovolili isto, kar sedaj sami proglašajo za zločin.

Za razne zadrege je bila dobra Učiteljska tiskarna istemu prof. Vadnjalu, pod katerega šefovanjem odkriva sedaj mali minister prosvete g. Velikonja »korupcijske afere«.

Famozna — protipostavna zasliševanja in preiskave.

Da malo izbrišejo svoja nasilja, so gospodje pri prosvetni upravi v Ljubljani uprizorili velik humbug s preiskavami in zasliševanji. Napravili so policijsko ovadbo, da je policija poslala nič manj nego pet policijskih agentov v Učiteljsko tiskarno, da pomagajo gospodu Velikonji pri delu. Gospod Velikonja pa je zasliševal tudi sam v imenu g. šefa prof. Vadnjala.

Najsi je to preiskava ali predhodna preiskava, jo moramo nazvati protipostavno in g. Velikonja gotovo sam ne ve, po katerih predpisih je ravnal. O podrobnostih bomo še govorili.

Preiskave so se vršile po nalogu šefa prosvete prof. Vadnjala, pri čemur moramo javno konštatirati, da se je zlorabila uradna oblast nad osebami, nad katerimi nima šef prosvete prof. Vadnjal prav nobene oblasti. G. Velikonja je v njegovem imenu zaslišal slugo Učiteljske tiskarne, ki ni v državni službi in ne v službi prosvetne uprave, s čimer je prekršil svoj delokrog in svojo uradno oblast. Navedenega bi smela zaslišati samo varnostna ali sodna oblast, če je vložena proti njemu kaka ovadba. Poleg zadev, ki tičejo bolj osebni takt, se je čudno postopalo tudi v drugih ozirih.

Neobičajno je tudi, da si je dal gosp. Velikonja predložiti zapisnike **policijske** preiskave pred svojo preiskavo, in ne vemo, od kedaj je policija podrejena njemu.. (Morda je od zadnje konfiskacije »Učit. Tov.« to prijateljstvo).

Ukinitev poštnine prostega pošiljanja tiskovin šolskim vodstvom.

S tem, da je novi šef prosvete prof. Vadnjal ukinil poštnine prosto pošiljanje tiskovin šolskim vodstvom, je napravil škodo šolam in krajnim šolskim svetom ter revnim šolarjem, ki bodo oškodovani sedaj na potrebščinah za tolike zneske, kolikor znaša poštnina.

Prepričani smo, da klerikalna nakana ne bo dosegla svojega namena in najsi so jo obesili tudi na najširši zvon parlamenta.

Trdno smo prepričani, da se bo ob zavednosti učiteljstva ubil tudi ta naskok na Učiteljsko tiskarno, kakor so se doslej še vsi.

Protesti okrajnih učiteljskih društev proti novemu prosv. režimu.

Neomajno zaupanje članstva v UJU. — Obsodba razdiračev stanovske sloge in solidarnosti. — Uspehov UJU ni mogoče utajiti.

—res Celjsko učit. društvo je zborovalo dne 4. oktobra v Celju, na katerem je napravilo sledeči sklep: Društvo z zadoščenjem ugotavlja, da je poverjeništvo UJU s svojimi odločnimi protesti na pristojna mesta v zadevi odstavljenja višjega šolskega nadzornika Gangla in v zadevi vseh drugih zvestih tovarišev, ki okušajo režim, v polni meri izpolnilo svojo dolžnost.

—res Okrajno učit. društvo za Laški okraj je zborovalo v nedeljo 5. t. m. na Zidanem mostu. Izrekli so se ostri protesti proti sedanjemu prosvetnemu režimu, proti nečuvenim krivicam, ki se godijo nad učiteljstvom, članstvom UJU., radi razrešenja višjega šolskega nadzornika g. E. Gangla in pod prejšnjo vlado imenovanih srezkih šolskih nadzornikov ter strankarskega premeščenja naprednega učiteljstva. Zborovalci so se soglasno izjavili, da vztrajajo kljub vsemu preganjanju naprednega učiteljstva enotno in solidarno v organizaciji UJU, kar bodi najboljši odgovor na napade »Slovenca«.

—res Slovenjegraško učiteljsko društvo je zborovalo dne 9. oktobra t. l. v Slovenjgradcu.

Sprejela se je sledeča resolucija: Učiteljsko društvo za Slovenjgradec odločno protestira napram uporabi člena 71. čin. zakona. Obenem obsoja pisavo časopisov, ki stremijo v zadnjem času le za tem, da zanesejo le razkroj v našo organizacijo. Učiteljsko društvo izjavlja, da je z vso disciplino solidarno z organizacijo UJU, kateri edini se ima zahvaliti za vse pridobitve.

—res Belokranjsko učiteljsko društvo je zborovalo v soboto 11. oktobra t. l. v Dobličah pri Črnomlju.

Protesti sprejeti na zborovanju: Belokranjsko učiteljsko društvo najostreje protestira proti nasilju sedanje vlade, v prvi vrsti pa vlada vihar in razburjenje med učiteljstvom radi odstavitve našega zaslužnega višjega šolskega nadzornika Engelberta Gangla. On je naš in ostane naš in vrnite ga nam!

Protestiramo proti čl. 71. čin. zakona, proti pisavi sovražnih listov, ki hočejo razdvojiti naše članstvo — čeprav brez uspeha. Mi vztrajamo kakor en mož!

—res Učiteljsko društvo za mariborski šolski okraj je zborovalo dne 4. oktobra t. l. v Mariboru.

Sprejele so se sledeče resolucije:

1. Odločno obsojamo razrešitev za slovensko šolstvo prezaslužnega višjega šolskega nadzornika Gangla ter prosimo gosp. ministrskega predsednika, da prepreči vsako premeščenje, nameščenje in upokojitev učiteljstva iz samo partizanskih ozirov kot škodljiv narodni prosveti, ugledu vlade, države in našega stanu.

2. Ugotavljamo, da vladajo v mariborski obmejni oblasti posebne nacionalne razmere. V interesu šolstva je potrebno, da funkcionar višje šolske oblasti pozna šolske razmere svojega delokroga, sicer ne more uspešno upravljati šolstva. Zato obžalujemo, da se pri imenovanju višjega šolskega nadzornika za mariborsko oblast ni oziralo na ta dejstva.

3. Izjavljamo, da vztrajamo z neomajnim zaupanjem v UJU.

—res Učiteljsko društvo za konjiški okraj je sprejelo dne 4. oktobra na svojem zborovanju v Konjicah sledeče sklepe:

1. Izrekamo popolno zaupanje v UJU, ki je edino priborilo učiteljstvu vse stanovske pridobitve ter obsojamo istočasno vsakogar brez izjeme, ki hoče z neistinitimi poročili razdvojiti naše vrste.

2. Protestiramo proti nasiljem, izvršenim v zadnjem času v prosvetni upravi nad naprednim učiteljstvom, predvsem zaradi razrešenja višjega šolskega nadzornika Gangla, srezkih šolskih nadzornikov g. H. Schella in

drugih in uporabe člena 71. činov. zakona.

3. Šolstvo konjiškega okraja je vodil pet let obče spoštovani in priljubljeni okrajni šolski nadzornik tov. H. Schell. V najtežavnejših časih mu je bilo poverjeno nadzorniško mesto. Z njemu lastno energijo se je lotil težavnega dela v našem okraju, ki je bil eden najbolj nemškutarskih na Spodnje Štajerskem. Že ob svojem nastopu je užival popolno zaupanje učiteljstva. To zaupanje se je v teku časa spremenilo v vdanost in spoštovanje. Rado je učiteljstvo upoštevalo njegove nasvete, saj smo bili prepričani vsi, da pridejo iz ust izkušenega šolnika, ki mu je pri srcu razvoj slovenskega šolstva. In tako se ni čuditi, da se je šolstvo v konjiškem okraju povspelo na tako visoko stopnjo. To je bila v prvi vrsti zasluga tov. nadzornika, kar je tudi povdarjal izkušeni pedagog, sedaj upokojeni višji šolski nadzornik g. Fr. Gaberšek. Z veseljem je učiteljstvo torej pred meseci pozdravilo vest, da pride tov. H. Schell kot oblastni šolski nadzornik v Maribor, kjer bo lahko posvetil svoje moči celokupnemu osnovnemu šolstvu mariborske oblasti. Tembolj nas je pa osupnilo dejstvo, da tov. H. Schell ne pride ne samo kot oblastni šolski nadzornik v Maribor, ampak da tudi ni bil več imenovan srezkim šolskim nadzornikom.

Tov. H. Schell, kateremu je bil nad vse zakon, red in pravica, je postal žrtev baš onega režima, ki si je sam nadejal ime »vlada zakona, reda in pravice«. Ne bomo obsojali tega čina prosvetne uprave, kajti obsoja se sam, to pa tembolj, ker je g. minister prosvete, ki je tudi katoliški duhovnik, prelomil besedo, dano predsedniku UJU v zadevi nadzorniškega vprašanja.

Danes izrekamo tov. H. Schellu najiskrenejšo zahvalo ter mu podelimo za mnoge zasluge, ki si jih je pridobil za povzdigo šolstva in našega stanu v konjiškem okraju ter v zadoščenje za krivico, ki mu jo je storil sedanji »pravični« režim, najvišjo čast, ki mu je more izkazati društvo, t. j. da ga izvolimo za častnega člana.

Stanovsko gibanje slovenskih profesorjev.

Prav vesel pokret se je začel v zadnjem letu med profesorji. Priznati morajo sami, da stanovska zavednost med njimi ni bila ravno prvovrstna, a v zadnjih letih se je tudi v tem oziru napravil znaten napredek. Posebno ugodno sliko tega napredka je podal zadnji občni zbor, ki se je vršil 5. oktobra t. l., iz katerega posnemamo sledeče, kar bo gotovo zanimalo tudi učiteljstvo.

Uspehi ljubljanske sekcije profesorskega društva.

1. Organizacija je dosegla ugodno prevedbo profesorjev na novi uradniški zakon. Profesorjem sicer ni dostopna I. in II. skupina položajne plače kakor juristom, vendar je njih položaj relativno ugodnejši nego je bil v Avstriji. Z ozirom na vesti, da bi se prevedba naknadno poslabšala za profesorje, je izjavil prosvetni minister predsedniku sekcije, da o tem ne more biti govora. 2. Sekcija je z uspehom posredovala za podaljšanje počitnic, ki bi se bile imele letos končati za profesorje že 25. avgusta. 3. Istotako je ministrstvo ugodilo prošnji ljubljanske sekcije, da se razredi V.—VIII. na nekdanji realni gimnaziji s slovenskim in nemškim učnim jezikom v Ljubljani ne ukinejo, ampak da ostane gimnazija popolna in se uvede v vseh razredih slovenski učni jezik. 4. Organizacija je izposlovala, da se nadure izplačujejo v prvi polovici nastopnega meseca in da se razredništvo honorira za ves september. 5. Po posredovanju organizacije se je uvedel tudi na srednjih šolah nov disciplinarni red.

Ustanovitev »Samopomoči« za slučaj smrti.

Brez stanovske organizacije bi se tudi skoro ne bil mogel izvršiti sklep, storjen ob priliki lanskega občnega zbora ljubljanske sekcije v Celju, da se ustanovi društvo »Samopomoč slovenskih profesorjev«. Člani »Samopomoči« se obvežejo, da bo vsakdo plačal v slučaju smrti drugega člana 25 Din za podporo njegovi rodbini. Organizacija se je ustanovila s 1. januarjem 1924 in šteje prav lepo število članov. (Načelnik profesor dr. Strmšek v Mariboru).

Zastopstvo profesorjev v Glavnem Prosvetnem Svetu.

Navidezno brezuspešno pa se je organizacija potegovala za pravico, da bi se imenovala dva člana njene sekcije v Prosvetni savet. V ponedeljek po občnem zboru je prišel v Ljubljano član Glavne uprave Jeremija Živanović, ki je bil v nedeljo na občnem zboru zagrebške sekcije, in je sporočil, da je minister določil, da se k vsaki seji Prosvetnega saveta vabijo tudi vsi predsedniki sekcij.

Obvezno stanovsko organizovanje.

Društvena članarina je znašala letno 36 Din, naročnina na »Glasnik« 48 Din, skupaj 84 Din. To vsoto 84 Din je plačalo 277 profesorjev v Sloveniji. Nekaj profesorjev (26 po številu) je plačalo samo članarino. Ti se ne morejo šteti med člane, ker društvena pravila določajo, da mora biti vsak član naročen na društveno glasilo. **Naglašala se je moralna dolžnost vsakega profesorja, da je stanovsko organiziran; vsi uživajo pridobitve organizacije, ki stanejo dostikrat mnogo truda in denarja, zato naj pa tudi vsi prispevajo gmotno in pomagajo po potrebi s svetom in delom.** Stavile so se v tem oziru za zgled dosledno izvedene strokovne organizacije drugih stanov.

Ustanovitev »Pomožnega fonda« za podporo profesorjev.

Živahna razprava se je razvila o vprašanju prispevkov za »Pomožni fond«, ki se je ustanovil po sklepu splitskega kongresa v juliju letošnjega leta. Prvotno se je nameravala ustanoviti »Privredna zadruga« s sedežem v Belgradu, v katero naj bi plačal vsak član delež 1500 Din, in sicer 5 let v mesečnih obrokih po 25 Din. Proti temu načrtu je pa nastopila večina sekcij, med njimi soglasno tudi ljubljanska sekcija. Nato so pa v Splitu prvotni predlog spremenili toliko, da se osnuje le »Pomožni fond« z namenom, da podpira profesorje in njihove rodbine s posojili in podporami; iz fonda naj bi dobivali nagrade profesorji, ki se žrtvujejo za stanovske koristi; nameravalo se je ustanavljati s tem denarjem tudi gospodarska podjetja (tiskarno, domove za otroke profesorjev, ki študirajo v vseučiliških mestih itd.). Prispevki za ta fond ostanejo isti, ki so bili določeni za zadrugo.

Pri debati o tem predmetu se je poudarjalo, da se tako dalekosežni sklepi ne smejo sklepati kar čez noč, ne da bi bile poprej sekcije natančno informirane o vsem, kar se namerava. O nameravanem fondu pa sekcije sploh niso bile obveščene pred prihodom delegatov v Split. Na drugi strani se je pa skoro soglasno konstatiralo, da je misel, dati organizaciji profesorjev tudi močno denarno podlago, sama na sebi prav zdrava. Organizacija samo pridobi s tem, če ima močno gmotno ozadje. Delež 1500 Din bi se obrestoval; ob smrti vsakega člana bi se pa izplačal pokojnikovi rodbini. Z obrestmi od deleža bi bila bržkone pokrita že vsa članarina, tako da bi članom po petih letih ne bilo treba več plačevati skoro nikake članarine, kar bi društveno upravo znatno olajšalo. Društveni člani bi tudi lahko dobili v slučaju potrebe iz fonda posojilo, ki bi bilo do višine 1500 Din popolnoma varno tudi brez jamstva. Zato je občni zbor sekcije po vsestranskem obravnavanju predmeta sklenil, da naj se ti prispevki začno takoj z oktobrom 1924 pobirati, toda ves denar mora ostati v Ljubljani in upravljala ga bo ljubljanska sekcija sama. Odboru se naroči, da denar obdrži v Ljubljani in dobi za to postopanje tudi odobrenje Glavne uprave. Pričakuje se, da bo Glavna uprava na to pristala; na noben način se radi tega vprašanja ne sme prepotrebna stanovska organizacija, ki je dosegla že lepe uspehe, razbiti. — Delež se seveda vsakemu članu v slučaju izstopa iz društva vrne.

Obsodba novega prosvetnega režima s strani Srbov.

(Ogorčenje kulturnih krogov proti sedanjemu prosvetnemu ministru.)

V beograjskih političnih in kulturnih krogih je izzval globok vtis in ogorčenje nenaden odpust načelnika umetniškega oddelka v prosvetnem ministrstvu Rista Odavića. Ta je užival v književnih in literarnih krogih velik ugled, njegovo nepolitično delovanje je povsod dobilo umevanje v širokih kulturnih slojih Jugoslavije. Rista Odavić je odličen književnik in je znan po svojih najboljših prevodih iz ruske literature. Na jezuitski način je bil odstranjen s svojega mesta, kar je izzvalo povsod velik odpor. Beograjski književniki s protesti spremljajo in opazujejo klerikalno politiko sedanjega prosvetnega ministra. »Vreme« objavlja izjavo književnika Rista Odavića, naslovljeno na dr. Korošca. Rista Odavić protestira proti politiki prosvetnega ministra, ki je spravil v našo prosveto popolno strankarstvo.

Nenadna upokojitev Jovana Gj. Jovanovića, načelnika oddelka za osnovne šole, je tudi našla gorak odmev med jugoslovenskimi šolniki.

Sklenjeno je, da se Nj. Vel. kralj v posebni spomenici opozori na destruktivno delovanje ministra dr. Korošca in je značilno, da dr. Korošec ne prihaja osebno na dvor, marveč se poslužuje drugih, da izvede podpis za razne ukaze. Višji uradniki in književniki nameravajo predložiti osebno vlogo na Nj. Vel., v kateri bodo protestirali proti strastnemu strankarstvu prosvetnega ministra. Današnje »Vreme« jasno osvetljuje postopanje dr. Korošca. Večkrat je Rista Odavić vprašal po vzrokih svoje upokojitve, toda prosvetni minister je lakonično odgovoril: »To je moje pravo!«

Rista Odavić, ki je bil vedno velik prijatelj Slovencev, in ki je organiziral sprejem pevskega društva »Ljubljanski Zvon«, je zelo obširno pojasnil politiko sedanjega prosvetnega ministra, ki se opira na popolnoma rimojezuitske metode. Rista Odavić je vprašal dr. Korošca, zakaj da je upokojen. Na to vprašanje dr. Korošec ni mogel odgovoriti. Pripomnil je Rista Odavić, da ga vsa javnost in vsi njegovi prijatelji vprašujejo po njegovi upokojitvi. Prosvetni minister pa mu je zopet odgovoril kratko: »To je moje pravo!« Izjavil mu je končno, da ublaži značaj svoje izjave, to, da mu ponudi ekvivalentno mesto v drugem oddelku. Rista Odavić mu je nato odvrnil, da bo to javnost različno tolmačila prvič glede onega, ki mu to mesto ponuja in glede onega, ki to mesto sprejema. Odgovoril je Korošcu kratko na to ponudbo: »Če nisem dober na sedanjem mestu, gotovo ne bom dober na drugem mestu in smatram to ponudbo za žalitev.«

Pripomniti je treba, da je po oficielnih poročilih v letošnjem proračunu določenih 250.000 Din za srbske šole, a za slovenske šole 235.000 Din. »Sl. N.«

Revizija uradniškega zakona.

(Predlog UJU in predlog ministrstva prosvete za revizijo.)

Kao što je našim čitaocima već poznato, u Ministarstvu Pravde naročita komisija otpočela je ubrzan rad na izradi predloga za izmenu Zakona o činovnicima. Toj komisiji upućeni su i svi predlozi pojedinih profesijonalnih udruženja za izmenu ovog zakona.

Da bi sav ovaj materijal bio što pregledniji i sređeniji i da bi se iz mnogobrojnih zahteva izvadilo i sredilo ono što je bitno, komisija je uputila svima ministarstvima predloge činovničkih organizacija dotične struke, da ih ministarstva srede i da svako ministarstvo u jednoj predstavki iznese najbitnije zahteve činovnika svoje struke. Tako je i predlog našeg Udruženja upućen Ministarstvu Prosvete, zajedno sa predlogom profesora i drugih činovnika prosvetne struke, da Ministarstvo po njima da svoje mišljenje.

Povodom toga u Ministarstvu je otpočeo rad na sređivanju ovoga posla. Odbor koji na ovome radi, pozvao je i predsednika našeg Udruženja, da u ime učiteljstva da potrebne predloge i obaveštava o zahtevima učiteljstva.

Tom prilikom od strane Udruženja ponovljeni su sledeći zahtevi koji su ušli u rezoluciju Glavne Učiteljske Skupštine u Dubrovniku i koji glase:

I. Izmene i dopune koje bi se imale uneti u Zakon državnih činovnika i službenika građ. reda: 1. U članu 6. tačku 1. dopuniti tako da i svršeni učenici Više Pedagoške Škole budu razvrstani u I. kategoriju — po propisanom završnom ispitu;

2. Čl. 7. izmeniti tako da se redovne prinadležnosti onima, koji imaju kakvu višu stručnu školu (ispit) poviše sa 25 od sto i da im se ta povišica računa i za penziju.

3. U čl. 10. umetnuti da se za poslužitelje traži svedodžba o svršenoj Osnovnoj Školi.

4. U čl. 11. dodati da se Uredba o razvrstavanju ima dovesti u saglasnost sa Činovničkim Zakonom.

5. Da se u čl. 12. tačka 2. dopuni ovako: Učiteljski kandidati primaju se u državnu službu i pre regulisanja vojne obaveze i ne razrešavaju se učiteljske dužnosti za vreme služenja u kadru.

6. Čl. 23. da glasi ovako: Vreme provedeno na bolovanju preko 6 meseci ne računa se u propisani rok za privremenu službu.

7. Član 31. trebao bi da glasi: Po navršetku najvišega stepena plate službeniku pripada za sve vreme daljeg službovanja njegova redovita prinadležnost uvećana sa 15 na sto.

8. Član 33. Druga kategorija imala bi 6 grupa i to:

I.	grupa	8400 Din.
II.	„	6600 „
III.	„	4800 „
IV.	„	3600 „
V.	„	2640 „
VI.	„	1920 „

9. Član 35. imao bi se dopuniti ovako:

II. kateg.	1.500 Din.	}	za prvih 6 godina
III. „	1.250 „		
II. kateg.	1.800 Din.	}	za daljih 9 godina
III. „	1.500 „		
II. kateg.	2.100 Din.	}	za ostalo vreme
III. „	1.800 „		

10. U pogledu čl. 37., 39. i 40. traži se da nadležno ministarstvo izda uredbu u roku od 3 meseca po obnarodovanju izmena ovoga zakona.

11. Član 44. imao bi sasvim ispasti iz ovog Zakona.

12. Čl. 57. izmenjen glasio bi ovako: Za stupanje u daljne grupe činovničkih kategorija određuju se rokovi, koje mora činovnik da navrši od dana stupanja u službu i to: u 2. kategoriju za IV. grupu 7. godina, za III. grupu 12 godina, za II. grupu 15 godina a za I. grupu 20 godina.

13. Član 71. tačka 2. imala bi da glasi: Premeštenom činovniku kao i ovom koji dobije službu stečajem pripadaju selidbeni troškovi.

14. Član 94. glasio bi: Činovnik ne može pored svoje redovne službe imati drugu sporednu osim ako mu se to dozvoli. Ministar može davanje dozvole za to preneti i na niže školske vlasti.

15. Član 104. izmeniti tako da mesto 24 sata ostane 48 sati.

16. Član 106. ispravlja se ovako: Prinadležnosti na koje je činovnik stekao pravo prilikom unapređenja pripadaju mu od prvog (1.) dotičnog meseca, ako je pravo na njih stekao u prvoj polovini meseca, inače od prvog dana narednog meseca.

17. Član 108. tačka 3. glasi: Lekarski su pregledi besplatni.

18. Član 112. da glasi: O lečenju činovnika u bolnicama izdaće Ministar poseban pravilnik.

19. Čl. 119. Vreme provedeno u kadru, vojnim vežbama i u ratu računaće se činovniku za penziju i za unapređenje.

20. Čl. 123. Davanje pozajmica može Ministar preneti i na niže organe prema predlogu nadležnog ministra.

21. Čl. 124. Po smrti aktivnog ili penzionisanog činovnika izdaće se njegovoj porodici odmah na ime sahrane tromesečne njegove prinadležnosti.

22. Član 137. ima da glasi: U Južnoj Srbiji i Crnoj Gori.

23. Čl. 239. Službenicima i njihovim porodicama ranije penzijonisanim imaju se penzije urediti prema današnjim prilikama posebnim zakonom. Neprevedenim činovnicima ima se penzija regulisati po ovome zakonu od 1. sept. 1923. godine.

24. Čl. 243. imao bi da glasi: Veličina lične penzije određuje se istom odlukom kojom se službenik penzioniše.

Pristopite k „Jugoslavenski Matici.“

Penzijske prinadležnosti imaju se isplaćivati od 1. dana narednog meseca u kojem je nastupio slučaj po kojem se penzija određuje.

25. Član 230. tač. II. da glasi: Činovnici koji nemaju propisanu spremu za struku u kojoj služe:

I. Ako na dan obnarodovanja ovog zakona imaju najmanje 14 godina službe, koje se računaju za unapređenje, dolaze u one grupe koje odgovaraju položajima na koje su postavljeni po zakonima, koji su vredeli u različitim delovima države pre donošenja ovog zakona.

26. Član 239. Službenicima penzionisanim posle stupanja na snagu ovog zakona urediće se penzije prema odredbama ovog zakona.

27. Član 243. Službenici za koje se donose odluke da se ne prevode i ako su stekli pravo na penziju, penzionišu se po ovom zakonu. A ako nisu stekli pravo na penziju dobiće na ime naknade svoju tromesečnu dotadašnju sistematičnu platu sa dodacima.

Povodom svega ovoga odbor je na ovoj sednici pokušao da izradi sledeću gradaciju prosvetnih radnika. Prema toj gradaciji učitelji sa položenim učiteljskim ispitom ostali bi u II. kategoriji, koja bi po učiteljskom predlogu imala 6 grupa sa povećanim platama po skali kako je u gornjem predlogu označeno. Usvojeno je, da se u predlog unese da veličina učiteljskih plata prema platama činovnika sa fakultetskom spremom bude u odnosu 3 :4 i da se zakonom garantuje jednakost prinadležnosti činovnica udatih za državne činovnike sa prinadležnostima ostalih činovnika.

Dalja gradacija bila bi ovaka:

1. Učitelji građanskih škola sa učiteljskom školom i višom pedagoškom školom od 2 ili 3 godine ušli bi u 6. grupu I. kategorije;

2. Profesori trgovačkih škola sa maturom i fakultetskom spremom od 2 godine (politehnika) u 6. grupu I. kategorije;

3. Profesori srednjih škola išli bi do 4. grupe I. kategorije;

4. Profesori učiteljskih škola sa učiteljskom maturom i pedagoškom školom do 3 godine u 5. grupu I. kategorije.

Naše Udruženje učiniće i dalje korake u smislu učiteljskih zahteva, da se oni u koliko je moguće zadovolje.

Dodajemo da je povodom ovog posla održana 24. ov. m. i sednica Uprave Saveza Činovnika na kojoj su birani delegati koji će u ime Saveza svih činovničkih društava zastupati zahteve činovnika i sudelovati u radu komisije za izradu ovog predloga. Predstavnik našeg Udruženja tražio je da u ovoj delegaciji bude zastupljeno i naše Udruženje. »N. P.«

PREDLOG

Ministarstva Prosvete za izmene u zakonu o činovnicima i ostalim državnim službenicima građanskog reda.

Na praksi su se neke odredbe Zakona o činovnicima građanskog reda pokazale izgodne i za to je Ministarstvu čast predložiti sledeće izmene:

I. U članu 4. posle tačke pete dodati novu tačku šest, koja bi glasila: »koje je na redovnom školovanju«;

II. U članu 8. izostaviti na kraju reči: »s tim da ne moguući u prvu kategoriju«.

III. U članu 11. posle reči: »i Glavne Kontrole« dodati: »i šest redovnih najistaknutijih profesora Univerziteta, koje izabere plenum redovnih i vanrednih profesora na način koji će propisati Ministar Prosvete«.

IV. Član 31. izmeniti ovom redakcijom: »po navršetku najvišeg stepena osnovne plate, službeniku pripada, za sve vreme daljeg službovanja njegova najviša osnovna plata uvećana sa 15 %. Ova povišica računa se i za penziju svima činovnicima koji su po ovim ili specijalnim Zakonima stekli prava na punu penziju«.

V. Član 33. izmeniti u sledećem:

a) U prvoj kategoriji izostaviti devetu grupu i staviti plate po grupama ovako: osma grupa 4200 dinara; sedma grupa 6600; šesta grupa 9600; peta grupa 12.000; četvrta grupa 15.000, a ostale grupe da ostanu po dosadašnjem Zakonu;

b) u drugoj kategoriji da budu plate: u 5. grupi 3000; u četvrtoj grupi 4200; u trećoj grupi 6300; u drugoj grupi 9600; u prvoj grupi 12.000 dinara;

c) u trećoj kategoriji da budu plate: u 5. grupi 2100; u 4. grupi 3000; u 3. grupi 4200; u 2. grupi 6300 i u 1. grupi 9600 dinara.

VI. U čl. 34. povećati plate zvaničnika i služitelja:

položajna plata	zvaničn.	služitelja
3. grupa	1500	960
2. grupa	2400	1500
1. grupa	3600	2400

VII. U čl. 35. povećati stanarinu po sledećem:

	I. k	II. k.	III. k.	zvan.	služ.
za prvih 6 god.	2.400	1 800	1.500	1.200	900
za daljih 9 god.	3.600	2.700	2.100	1.500	1.200
za ostalo vreme	4.800.	3.600	3.000	1.800	1.500

VIII. Pošto je broj grupa I. kategorije od devet smanjen na osam, to u čl. 57. Zakona izmeniti minimume za pojedine grupe i to za sedmu grupu uzeti za minimum 4 godine; za šestu grupu 8 godina, za 5. grupu 14 godina a za 4. grupu 20 godina.

Za II. i III. kategoriju mogu ostati propisani minimumi.

IX. U čl. 58. za zvaničnike i služitelje staviti za 2. grupu minimum od 8 za 1. minimum od 16 godina.

X. U članu 72. posle tačke 2 dodati novu tačku 3 koja bi glasila: »kad se odlučuje o prelasku iz niže u višu grupu«.

XI. U čl. 236. na kraju dodati: »tako isto i sveštenicima, koji su se na dan 1. septembra 1923. godine zatekli u državnoj službi, uračunati u godine službe i sve parohijske godine«.

XII. U čl. 242. staviti da se vreme za računanje grupe u I. kategoriji računa od diplomskog ispita, ako je službenik već u službi, a ako nije bio u službi za vreme polaganja diplomskog ispita onda od dana dobijanja službe.

Kao što se iz ovoga vidi Ministarstvo Prosvete nije prihvatilo znatan broj zahteva našega Udruženja koji se odnose na reviziju činovničkog zakona, prema čemu je ostalo da Udruženje neposredno dejstvuje kod ostalih nadležnih faktora da se ti zahtevi usvoje. »N. P.«

O reviziji uradniškega zakona in naših zahtevah bomo še izpregovorili.

Učiteljstvo kranjskega učiteljskega društva pozivlja centralo UJU, da že končno seznani merodajne faktorje s socialno krivico z državnimi činovniki poročenih učiteljic, ki še vedno prejemajo polovično draginjsko doklado, in doseže, da se ta krivica takoj odstrani.

Nato se je vršila živahna debata o tekočih važnih šolskih zadevah, nakar je tov. predsednik po izčrpanem dnevnem redu zaključil zborovanje.

Učiteljski pravnik.

INTERPRETACIJA URADNIŠKEGA ZAKONA.

(Konec.)

30. Postavljeno je bilo sledeče vprašanje: ali spadajo pod odredbo čl. 30. zakona o državnih nastavljencih tudi službena stanovanja, a ne samo takozvana naturalna stanovanja, ker so vezana službena stanovanja mnogokrat z neprijetnimi posledicami za onega, ki ne stanuje v njih, kakor so to n. pr. službena stanovanja v kazenskih zavodih. Komisija je glede na to vprašanje mnenja, da je bila zakonodavčeva namera, da se zniža stanarina onemu, ki faktično ne plačuje najemnine za stanovanje, v katerem stanuje, temveč da uživa neko beneficijo pred ostalimi državnimi uslužbenci. Vsled tega se mora zniževati stanarina brez ozira na to, na kateri osnovi da uživa dotični uslužbenec to beneficijo.

31. Po zahtevi uprave državnih monopolov je komisija rešila vprašanje, ali gre uslužbencem, ki so bili sprejeti v drž. službo 1. septembra 1923.; a jih je potem komisija za prevedbo reducirala, pravica do dvomesečnih ali tromesečnih prejemkov. Komisija je mnenja, da državni uslužbenci, sprejeti v državno službo po 1. septembru 1923. nimajo pravice do teh prejemkov.

32. Glede ureditve odnosov kontraktualnih uslužbencev na osnovi novega zakona je komisija sledečega mnenja: kontraktualni uslužbenci niso državni uslužbenci v smislu čl. 1. zakona. Člen 130. zakona pravi, da kontraktualni uslužbenci nimajo enakih pravic z ostalimi, temveč da se jim nagrada za delo odreja s pismeno pogodbo. Za kontraktualne uslužbence veljajo posebno sledeče odredbe zakona, katere je treba v pismeni pogodbi upoštevati: predvsem je treba ugotoviti, da velja za kontraktualne zlasti člen 4. zakona; glave II., III., IV., V. in VII. zakona se ne morejo upotrebiti za kontraktualne uslužbence; iz glave VII. veljajo zanje členi 89., 90., 91., 92., 93., 94., 95., 96., 97., 98., 99., 100., 103., 104., 198., 113., 122. in 127. Členi 102., 110. in 111. imajo zanje le načelno važnost in je treba njih vsebino za vsak primer odrediti posebej.

—§ **Zelo važna odločba glede odmere pokojnin po 1. sept. 1923:** »Narodna Prosveta« prinaša v svoji 73. številki glede učiteljskih pokojnin nastopno pojasnilo: Mnogi penzionirani učitelji in učiteljice se obračajo na UJU z vprašanji, **da li je po zakonu pravilno, ker so penzionirani po 1. septembru 1923 s staro plačo, akoravno imajo polno službeno dobo,** ali imajo pravico, da se prevedejo na penzijo z ozirom na plačo, ki bi jo imeli, ko bi bili prevedeni po novem zakonu. Zaradi različnega tolmačenja celo v samem ministrstvu prosvete se je Udruženje informiralo v državnem svetu in je prejelo nastopno pojasnilo: Uradniki, ki so imeli polno službeno dobo ali polno starostno dobo za penzijo, pa so penzionirani po uveljavljenju novega činovniškega zakona, imajo pravico na penzijo po novem zakonu brez ozira, če so prevedeni ali ne, ker za te ne velja določba čl. 239. čin. zakona.

Na vprašanje, **kaj misli državni svet o upokojitvah v času novega zakona, a po starih plačah za one, ki nimajo polne službene dobe** se je podala nastopna informacija: Oni uradniki brez polne službene dobe, ki so penzionirani po 1. januarju 1924, torej v roke, ki ga predvideva člen 239., dobivajo penzijo po oni plači, ki so jo imeli na dan upokojitve, torej po novem zakonu, a odstotek penzije se računa po starem zakonu. To velja za tri leta po čl. 239. čin. zakona.

Z ozirom na to naj se prizadeto učiteljstvo obrne s prošnjo brez takse na prosvetno ministrstvo, da se jim odredi penzija po novih plačah in naj istočasno zahteva rešenje o zavrnitvi, ako ne bo ministrstvo ugodilo prošnji in se nato pritoži na državni svet, ki bo potem izvršilo prevedbo.

—§ **Pravilnik za vozne olajšave** je stopil v veljavo 1. oktobra 1924, podpisan je bil od ministra za promet Sušnika pod štev. 21. 156-24. Po tem pravilniku pripadajo vozne olajšave sledečim:

Uradnikom in ostalim državnim uslužbencem. Člen 69. določa, da uživajo 50 odstotni popust na železnici vsi državni aktivni uradniki in ostali uslužbenci. Iste ugodnosti veljajo tudi za častnike in vojne uradnike. Za rodbinske člane uradnikov pa velja 50 odstotni popust le trikrat na leto. Tudi upokojenci bodo dobivali 50 odstotni popust trikrat na leto. V ta namen se morajo vsi navedeni izkazati z osebno legitimacijo, ki jih bodo izdajala železniška ravnateljstva na podlagi spiskov merodajnih oblastev. Vozne ugodnosti za državne nameščence veljajo šele od 1. januarja 1925 dalje.

Za dijake, vojake in delavce določa pravilnik: Revni dijaki bodo imeli pravico do četrtinske vožnje o Božiču, o Veliki noči, začetkom in koncem šolskega leta. Premožnejši dijaki bodo deležni le 50 odstotnega popusta. Prav tako bodo dijaki vseh šol imeli pravico do četrtinske vožnje, kadar bodo pod vodstvom svojih učiteljev potovali. Gojenci vojne akademije, podčastniki, orožniki in vojaki, kadar potujejo na dopust, imajo četrtinsko vožnjo.

Strokovna, učna, gospodarska in humanitarna društva. Med te našteva pravilnik med drugim: Orlovska in sokolska društva, katerim bodo vozne olajšave 50 odstotkov dovoljevale v vsakem slučaju železniška ravnateljstva, Rdeči križ itd. Dalje bodo revizorji vseh kmetijskih zadrug na službenem potovanju imeli 75 odstotkov popusta. V ta namen bo vsaka zadružna zveza vsako leto ravnateljstvu naznanila imena svojih revizorjev, ki jih pa ne sme biti več ko 6.

—§ **Prenos pravic od ministrstva prosvete na prosvetni oddelek v Ljubljani.** Ministarstvo prosvete kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, Odelenje za osnov. Nastavu O. N. br. 46.408 12. sept. 1924. god. u Beogradu je odredilo na osnovi čl. 52. zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih od 31. julija 1923. da se prenese na prosvetni oddelek za Slovenijo v Ljubljani pravico, državnim uslužbencem svojega področja samostojno priznavati: 1. po čl. 7. tega zakona povišek rednih prejemkov za 10% pri strokah, za katere se zahtevajo poleg izobrazbe, določene za II. kategorijo, posebni višji strokovni državni tečaji z izpiti; 2. po čl. 29. čin. zakona prestop iz stopnje v stopnjo osnovne plače v zmislu čl. 47.; 3. po čl. 31. istega zakona povišek, najvišje osnovne plače za 15%, ki pripada uslužbencem po zvršetku najvišje stopnje osnovne plače za nadaljni čas njegovega službovanja; 4. stanarina po čl. 35. in 38. istega zakona. Prošnje za postavljanje na položaje je predlagati tudi v nadalje v rešitev ministrstvu prosvete.

—§ *Prehod iz začasne v stalno učiteljsko službo.* Ministarstvo Prosvete izdalo je ovakav raspis o povišicama učiteljskih plata: »Prema čl. 14. činovničkog zakona, da se neko prevede iz privremene u stalnu službi, potrebno je da navrši tri godine službe i da ima dobru ocenu od starešine u pogledu rada u školi i vladanja, i da je položio učiteljski ispit. Za prevođenje nastavnika iz privremene službe u stalnu potrebno je poslati molbu s ocenama Ministarstvu, pri kome postoji komisija za prevođenje iz privremene u stalnu službu. Ko od nastavnika u toku tri godine ne položi učiteljski ispit ili dobije slabu ocenu od starešine neće se prevesti u stalne službenike, ali mu komisija može produžiti službu još za jednu godinu, koja mu se neće računati za unapređenje. Ako službenik u četvrtoj godini ne položi ispit, biće na kraju te godine otpušten iz državne službe i više se ne može vratiti u nastavničku službu.

Od svih nastavnika, koji su u prvom stepenu i u poslednoj grupi i do sada nisu tražili da se prevedu iz privremene u stalnu službu starešine će odmah uzeti i poslati Ministarstvu molbe za prevođenje iz privremene u stalnu službu kao i svoju ocenu o radu i vladanju dotičnih nastavnika. Kad ko od nastavnika dobije iz Ministarstva izveštaj da je komisijski preveden iz privremene u stalnu službu tek će tada poslati molbu za prevođenje u viši stepen i grupu. Starešine će strogo voditi

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

Poročila:

\+ **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA KRANJSKI ŠOLSKI OKRAJ** je zborovalo dne 4. oktobra t. l. v Kranju. Predsednik tov. Fran Luznar pozdravi vse udeležence — navzočih je bilo 71 članov — predvsem nove člane, med njimi strokovne učitelje puškarske šole v Kranju ter tov. Janka Žirovnika, ki se je naselil v Kranju in ga naproša, da podpira društvo s svojo bogato izkušnjo v njegovem delovanju. Nato poroča o tekočih zadevah ter priporoča posebno toplo podpiranje učiteljskega naraščaja, članstvo na bodri, da z mirno doslednostjo vztraja pri svojih načelih.

Z ozirom na nasilja, izvršena v zadnjem času v prosvetni upravi nad naprednim učiteljstvom in z ozirom na pisanje »Slovenca«, je sprejel občni zbor po tov. Stanku Završniku resolucije, ki so objavljene na drugem mestu.

Predavanje. Tov. Valerija Ivančeva referira o temi »Rodoljubno in krepostno delovanje in življenje učiteljevo — najjačje vzgojno sredstvo«, tov. Lado Čuk pa o temi »Kako prenesi v šolo in življenje Stritarjev rek — Sveto služimo sveti domovini!« Tov. predsednik se zahvali v imenu zborovalcev obema poročevalcema za njihova skrbno sestavljena referata.

Tov. nadzornik Vilko Rus prečita odlok prosvetnega oddelka, s katerim izreka isti vsem poročevalcem zahvalo za referate, sestavljene za okrajno učiteljsko konferenco, ki se ni mogla vršiti in so se izdelki prečitali na pomladanskem, oziroma takratnem zborovanju.

Kot delegat poroča o IV. pokrajinski učiteljski skupščini tov. R. Horvat ter poudarja, naj bi se čimprej ustanovila v društvu pedagoški krožek in odsek Š. O. ter pospeševalo med mladino in narodom antialkoholno gibanje.

Sklene se, naj se predlože na prihodnjem zborovanju konkretni predlogi o ustanovitvi predlaganih odsekov, in sicer po sodnih okrajih.

Tov. France Rant predlaga, naj se z ozirom na dejstvo, da je ostalo obljubljeno izplačilo polnih doklad z državnimi činovniki poročenim učiteljicam zopet samo v besedah, odpošlje centrali UJU sledeča resolucija:

računa o tome da svaki prvo dobije prevod iz privremene u stalnu službu, da tek onda da pošalje molbu prevođenje u viši stepen i grupu.

Vestnik meščanskih šol.

—c **Odlikovanje Dragotina Humeka.** Pretekli teden se je vršila v telovadnici mariborske realke pomembna šolska slavnost. Ob navzočnosti šolske mladine, učiteljskega zbora in šolskih nadzornikov je srezki poglavar dr. Ipavic izročil ravnatelju deške meščanske šole tov. Humeku odlikovanje reda sv. Save V. razreda, katero mu je podelil kralj za njegove zasluge na šolskem polju. Srezki poglavar je v svojem nagovoru omenjal izredne zmožnosti in delavnost odlikovanca, ki je prejel skupno 30 pohvalnih dekretov za svoje uspehe. Odlikovanec je tudi sedanjo meščansko šolo v Mariboru dvignil na tako stopnjo, da jo je smatrati za najboljšo v Jugoslaviji. Ravnatelj Humek se je ganjen nad besedami priznanja zahvalil za odlikovanje, svojim tovarišem pa za kolegijalno podporo pri skupnem delu. Obljubil je, da bo tudi v bodoče posvetil vse svoje moči vzgoji naše mladine. K zasluženemu odlikovanju iskreno čestitamo!

Splošne vesti.

— **Kako je »Slovenec« nasedel.** V soboto, dne 4. t. m. je zborovalo »Učiteljsko društvo za kočevski okraj« v Velikih Laščah. Udeležba je bila prav mnogobrojna. Zborovanje je poteklo mirno in dostojno, poročila so bila v nekem oziru zanimiva. Zborovanja se je udeležil tudi podpisanec. Tovariš predsednik me je v otvoritvenem govoru pozdravil z laskavimi besedami, ki so jim živahno pritrjevali zborovalci. K besedi sem se dvakrat oglasil. V prvem govoru sem pojasnjeval žalostne dogodke, ki se gode v Sloveniji pod vlado »zakona, reda in pravice«, govoril sem dalje o persekucijah in preganjanju učiteljstva pod sedanjim režimom. Zborovalci so z zanimanjem sledili mojim izvajanjem. V drugem govoru sem raztolmačil lep in blag namen, ki ga ima nanovo ustanovljeno »Podporno društvo za učiteljski naraščaj«. Uspeh je bil, da so zborovalci sklenili pristopiti k društvu kot ustanovni član. O tem zborovanju je poročal tudi »Slovenec« v svoji 231. številki. S tem poročilom ga je pa nekdo neusmiljeno potegnil. Piše namreč, da sem imel nesrečo, da sem se parkrat vzdignil, da bi branil svojo prakso, a obakrat sem moral bled sesti, ker sramota za vas, škandal i. dr., ki je letelo iz vrst UJUjevcev mi ni dalo dalje govoriti. Da, slišalo se je škandal, sramota, pa še hujši in ogorčenejši vzkliki, ki pa niso veljali meni, temveč sedanji učni upravi, ki vihti bič nad naprednim učiteljstvom. Dalje poroča »Slovenec«, da je spremljal Jelenca sam poslevodeči podpredsednik JDS g. dr. Puc, pa tudi ta general je slabo odrezal. Razume se samo ob sebi, da g. dr. Puc za to zborovanje še vedel ni in da je isti dan lepo opravljal svoje stanovske posle v Ljubljani. To sem pojasnil zaradi tega, da vsakdo vidi, kako zanesljive poročevalce ima »Slovenec«. **L. Jelenc.**

— **Draginjske doklade poročenih učiteljic.** Kakor poroča »Narodna Prosveta«, izgleda, da ne bo prišlo to vprašanje nikoli na dnevni red iz enostavnega razloga, ker ministrstvo prosvete, oziroma statistični oddelek tega ministrstva sploh nima nobenih podatkov o številčnem stanju z državnimi uradniki poročenih učiteljic, niti ni doslej napravilo kake korake, da bi zbralo te podatke. Zaradi tega sploh ne more finančni odbor pristopiti k obravnavanju tega vprašanja, ker more imeti predhodno točen proračun, koliko bi znašalo povečanje doklad poročenih učiteljic. — Razumljivo je, da so vse to le prazni izgovori.

— **Začetkom oktobra t. l. se je poslovila od Trbovelj gospa Ana Wessner,** dolgoletna upraviteljica dekliške šole na Vodah. Ž njo odhaja iz naše doline žena, kakršnih težko pogreša kraj, čegar prebivalci so v veliki meri navezani na dobroto svojih duševnih voditeljev. Pa ne samo z besedo, tudi z dejanjem in gmotno podporo je stala ob strani vsem, ki so se v sili in stiski zatekli k njej. Zato je ni zastonj pred kratkim neki tukajšnji zastopnik delavcev imenoval »mater revežev«. Bila pa je tudi skrbna mati trboveljskih študentov, ki bodo, kar jih študira v Ljubljani, gotovo še nadalje deležni njene požrtvovalne naklonjenosti. Ana Wessnerjeva je rojena leta 1867. v Ljubljani, dovršila leta 1887. istotam učiteljske študije. Prvo leto po maturi je službovala v Brežicah, odkoder je jeseni leta 1888. prišla v Trbovlje, kjer je službovala celih 36 let, ter bila letos na lastno prošnjo upokojena. Dolga je vrsta let njenega vestnega učiteljevanja, celi dve generaciji vodenskih deklet sta bili deležni njenih zlatih naukov, katerih se s hvaležnostjo spominjajo vse, ki jih je z izstavljeno odpustnico in lepo besedo za pot v življenje spremila za vedno čez prag ljudske šole. — S hvaležnostjo pa se je bodo vedno spominjale tudi njene bivše tovarišice na vodenski šoli, ki so spoštovale v njej svojo vestno predstojnico in za vse enako skrbno svetovalko. Pa tudi učiteljstvo drugih trboveljskih šol je izgubilo z njenim odhodom tovarišico, ki je bila vedno in povsod na mestu tam, kjer se je šlo za ugled in dobrobit učiteljskega stanu. — Zato ji k slovesu vsi skupaj želimo, da bi mnogo let v zdravju in veselju uživala svoj zasluženi pokoj, v katerem si bo z nadaljevanjem svojega dosedanjega plodonosnega dela dopletla venec z napisom: V osrečevanju drugih, vedno srečna.

— **Na državni kmetijski šoli v Št. Juriju ob južni železnici** je za 11 mesečni tečaj, ki se začne 10. novembra t. l. nekaj mest, med temi nekaj polprostih (to je mesečna oskrbnina 34.50 Din). Kdor želi še to leto vstopiti in še ni vložil prošnje, naj to stori najpozneje do 1. novembra t. l. — Ravnateljstvo.

— **Med vojno je izdal Peter Končnik knjigo:** »Der Oberlehrer — ein Handbuch für Schulleiter«. Poznam nekoga, ki bi si jo rad kupil. Ako jo še ima kak tovariš, vljudno prosim, da mi naznani tudi zahtevano ceno. — Špan Anton, upok. učitelj, Slovenska Bistrica.

— **Kavarna, restavracija in klet »Zvezda«.** V kavarni »Zvezda« svira dnevno od 5. ure popoldne do 1. ure ponoči prvovrstna elitna damska kapela. V kleti prvovrstni salonski orkester od 5. ure popoldne do 12. ure ponoči. — V kleti in restavraciji so na razpolago izborna vina, sveža mrzla in gorka jedila. Po gledaliških predstavah se cenjenim gostom servira polovične porcije raznih svežih jedil. — **Trikrat na teden v restavraciji in kleti sveže morske ribe.**

— **Izpit za učitelje gimnastike u srednjim školama.** U smislu prepisa o ispitivanju kandidata učiteljstva gimnastike u srednjim školama od 28. oktobra 1921 broj 47.428 držat će se dne 4. novembra 1924 i slijedećih dana ispiti za učitelje gimnastike u srednjim školama u prostorijama kr. muške učiteljske škole u Zagrebu (Meduličeva ulica 33). Kandidati, koji žele pristupiti k ispitu, imadu prema članku 11. spominutih propisa podnijeti propisno biljegovanu molbenicu Ravnateljstvu kr. ispitnog povjerenstva za učiteljstvo gimnastike u srednjim školama u Zagrebu (pokrajinska uprava, odjelenje za prosvjetu i vjere) mjesec dana prije ispitnog roka. Molbenici valja priložiti: a) svjedodžbu zrelosti koje srednje ili učiteljske škole, b) uredovnu liječničku svjedodžbu kojeg školskog liječnika o tjelesnoj sposobnosti za učitelja gimnastike, c) opis života, u kojem će kandidat tečaj općega i napose gimnastičkog i praktičnog obrazovanja svoga, zatim opseg i književna pomočna sredstva svoja naznačiti tako točno, da ispitno povjerenstvo može odlučiti, da li priprava kandidatova odgovara zahtjevima, d) krsni list, e) napose valja priložiti ako ima svjedodžbu o praktičnim vježbama u kojem Sokolskom društvu ili o svršetku kojeg praktičnog Sokolskog tečaja. Svi prilozi imadu biti propisno biljegovani. Kr. ispitno povjerenstvo za ispitovanje kandidata učiteljstva gimnastike u srednjim školama u Zagrebu.

— *Oslobođenje našeg Udruženja od takse.* G. Ministar Finansija rešenjem svojim Br. 27621 od 29. VIII. tek. g., na osnovu tačke 5., čl. 5. Zakona o taksama odlučio je, da se Udruženje Jugoslovenskog Učiteljstva iz Beograda oslobodi plaćanja takse iz T. Br. 1. taksene tarife za sve predstavke i molbe, koje podnosi državnim vlastima, izuzev onih koje podnosi u građanskim parnicama.

— **Sklicujem odborovo sejo učiteljskega društva za ljubljansko okolico** na nedeljo 26. oktobra t. l. ob 10. uri v Učiteljski tiskarni. Udeleže naj se seje vsi stari in novi odborniki, po možnosti tudi ostali člani društva. Zelo važno!

Predsednik.

— **Marija Snežna.** Pokrajinski odbor »Jugoslovenske Matice« v Ljubljani je naročil pri »Učit. domu« v Mariboru za tukajšnjo obmejno šolo 20 komadov ročnega zemljevida mariborskega okrožja, kateri se bodo uporabljali kot pripomoček pri domoznanstvenem pouku. Srčna hvala! — Šolsko vodstvo. — Karel Jakopec, šolski upravitelj.

— **Vse cenj. tovariše in tovarišice širom Slovenije in ostalih krajev naše kraljevine** naproša šolsko vodstvo v Križevcih v Prekmurju, ako bi mu mogli poslati (po šolskem vodstvu) po par starih krajevnih razglednic važnejših krajev naše domovine, katere ima gotovo vsakdo med svojo korespondenco, v svrho učnih pripomočkov pri zemljepisnem in zgodovinskem pouku in katerih nam na drug način ni možno dobiti.

— **Pozor, tovarišice učiteljice!** Strokovna učiteljica gdč. Jela Levstikova priredi risarski tečaj za učiteljice osnovnih šol v Mariboru in okolici. One tovarišice, ki bi se hotele tečaja udeležiti, naj se zglasijo ustno ali pismeno pri gori omenjeni tovarišici. Dan in ura tečaja se objavi pravočasno v časopisu.

— **Legitimacije za rezervne oficirje.** Komanda mariborskega vojnega okruga poroča, da morejo dobiti vsi rezervni oficirji, ki bivajo na teritoriju tega vojnega okruga, če tudi mu ne pripadejo po rojstvu, legitimacije pri njem. Prošnje je poslati s sliko in s 50 parami na vojni okrug. Pripisati je treba: 1. ime in priimek, 2. domovinsko občino, srez in oblast, 3. poklic, 4. je-li se je udeležil vojne, 5. je-li bil ranjen in kakšne so posledice rane, 6. osebni opis.

— **Društvo za laški okraj** je sklenilo, da pristopi kot ustanovni član k »Podpornemu društvu za učiteljski naraščaj«.

Književnost in umetnost.

Priporočamo vse spodaj navedene knjige v nabavo učiteljstvu in šolam, posebno pa šolarskim, vsem javnim ljudskim in društvenim ter učiteljskim-strokovnim knjižnicam. Vse tu navedene knjige se naročajo tudi lahko potom Učiteljske knjigarne v Ljubljani, Frančiškanska ulica, štev. 6.

Nove knjige in druge publikacije.

Ocene.

—k **Kmetijska tiskovna zadruga v Ljubljani** reg. zadr. z omej. zav. Kolodvorska ul. 7., je izdala Kmetijski koledar. Uredil Miloš Štibler. Najbolje pojasnjuje smer koledarja urednik sam, ko pravi: »Kmetijski koledar« je namenjen vsem onim kmetovalcem in prijateljem kmetijstva, ki želijo, da se v našem kmetijskem gospodarstvu udomačijo času primernejše metode dela in življenja. Nebroj znanstvenih in učnih zavodov se že bavi po svetu s proučavanjem kmetijske tehnike in agrarne politike. Na podlagi znanstveno utemeljenih rezultatov poskušajo povsod kmetijsko gospodarstvo povzdigniti. Ponekod so doseženi že zelo lepi uspehi. Ni tajiti, da se v Jugoslaviji ustotako vse bolj učvrščuje smer za moderniziranje kmetijstva, toda daleč smo še za kmetijstvom vzornejših narodov. Mnogo je še dela in treba izkoristiti vsako sredstvo, ki naj služi temu namenu. Z ozirom na splošno priljubljenost koledarske literature je brezdvomno umestno, da se le ta izkoristi tudi za širenje kmetijskotehničnega znanja in za poznavanje agrarno-političnih in drugih za kmečko prebivalstvo važnih vsakdanjih vprašanj. Uredništvo bo pazno sledilo vsaki stvarni kritiki ter bo pri nadaljnjih letnikih »Kmetijskega koledarja« s hvaležnostjo upoštevalo vsak utemeljen nasvet. Vsebina mu je sledeča: Predgovor. Solnčni in lunini mrki. Nebesna znamenja. Prazniki. Kalendarij. Rodovnik naše kraljevske hiše. O umetnih gnojilih in njihovi uporabi. Pridelovanje lucerne. Travnikov. Osuševanje travnikov. O bistvu izboljševanja planinskih pašnikov. Precepimo nerodovitno sadno drevje. Vinogradništvo. Kletarstvo. Črtice iz živinoreje. Štiri poglavja iz mlekarstva. Čebelarsko pismo. Prva pomoč v hlevu. O zložbi (komasaciji) kmetijskih zemljišč. Agrarne operacije v Sloveniji. Elektrika v gospodinjstvu in kmetijstvu. Ribarstvo v Sloveniji. Našim porotnikom v bodrilo. O vojaški službi. Naše kmečke občine. Najnovejše določbe novega taksnega in pristojbinskega zakona za našega kmetovalca. Trošarina na žganje. Naše kmetijsko šolstvo. Državna podkovska šola na Selu pri Ljubljani. Prva pomoč v nezgodah.

—k **Bilder - Fibel für die I. Klasse der** staatlichen Volksschulen mit deutscher Unterrichtssprache im Königreiche der Serben, Kroaten und Slovenen. Zusammengestellt von: Svet. Radojčić, Sekretär im Unterrichtsministerium. Julius Szabo und Rudolf Lemle. Verlag: Verlagsdruckerei »Napredak«. Pančevo. Preis 10. Din mit Anleitung zum Gebrauche der Fibel von Radojčić.

—k **Erstes Lesebuch nach der Fibel** für den I. Jahrgang der Volksschulen mit deutscher Unterrichtssprache im Königreiche der Serben, Kroaten und Slovenen. Zusammengestellt von: Svetislav Radojčić, Sekretär im Unterrichtsministerium, Julius Szabo und Rudolf Lemle. Preis 8 Din. Verlag: Pančevo. Verlagsdruckerei »Napredak«.

—k **Potpuk. Voj. Dž. Kostić: Vojnički bukvar sa čitankom.** Izdanje knjižare Goričar i Leskovšek u Celju. II. Izdanje. 1924.

Pedagoške in šolske drobtine.

× **Aktualno.** V razpravi o temi »Domovinska ljubezen — vir velikih dejanj in trajnih uspehov« za letošnjo izostalo uradno učiteljsko konferenco, je razvila neka v samotnem selu prav marljivo delujoča mlada učiteljica sledeče lepi misli: ... »A še nekih kulturnih delavcev ne smemo pozabiti! To so naši požrtvovalni učitelji-vzgojitelji, ki tiho in skromno, a tem vernejše služijo svoji domovini in svojemu narodu. Učilnice zakotnih gorskih vasic in sel bi vedele pripovedovati, koliko dobrega semena pada tu v mehka, dovzetna srca mladine! In cvetni venci ter šopki svežih rož na grobovih narodnih vzgojiteljev pričajo glasno o njihovih trajnih uspehih pri hvaležnih učencih. Blagor jim! Tisočerna hvala pa tudi vsem našim neumornim tovarišem-prvoborcem (gospodu Ganglu in drugim), ki sejejo v najnežnejša srca naših malčkov s peresom in z živo besedo, z najlepšimi zgledi zlata zrna resnice, pravice in ljubezni do domovine ter kažejo nam vsem jasno pot v boljšo bodočnost!

Ako moreš, dragi tovariš(ica), zanetiti v malčku iskro ljubezni do njegove rodne zemlje, do materinega jezika in lastnega naroda, tedaj si opravil veliko delo. Ta iskra bo tlela naprej ter bo prej ali slej podžgala mlado srce in dušo za velika dejanja. Kako dosežeš to? — Išči priliko pri vseh predmetih, ustroji ves pouk tako, da ne bo samo mehansko posredovanje znanja, temveč živa, iskrena, življenja polna vzpodbuda učencem. Dandanes žalibog v mnogih šolah vsepreveč vlada racijonalizem, ki enostransko povdarja le umsko izobrazbo; premalo važnosti pa se polaga na izobrazbo srca, da postane vneto, razžarjeno in iskreno za vse lepo in dobro, predvsem za našo ljubo domovino in za velika dejanja v njeno korist in veličino.

Živimo v neprijetnem času, toda naš duh ne sme kloniti; kvišku glave in srca! Domovino svojo moramo ljubiti tudi takrat, kadar nam ljubezen do nje ne koristi, marveč celo škoduje. Baš takrat, kadar nam navidez najmanj koristi, jo hočemo najbolj ljubiti, zakaj ona je in ostane naša rodna zemlja in mati tudi takrat, kadar sili in žene svoje otroke na — Kalvarijo! Da, domovina, ti si kakor zdravje, zdravje nas vseh, če ti ostanemo zvesti v tvojem naročju, se ogrevamo na tvojem srcu ter srkamo iz tvojih večnih, nevsahljivih virov oživljajoče sokove za velika, neminljiva dejanja ...«

»Odžagani« šolski nadzornik.

× **Darilo za šolske svrhe.** Ministrstvo prosvete je dobilo od g. Mihe Mihalovića, dalmatinskega rojaka, živečega v Ameriki, znesek 75.000 Din, ki se razdele med nekatere osnovne šole v Dalmaciji za nabavo učil in oprave.

× **Slovenske šole (srednje) na neodrešenem ozemlju** pred in po vojni. Pred vojno: 1. slovensko gimnazijo v Gorici, 2. hrvatsko gimnazijo v Pazinu, 3. hrvatsko občinsko realno gimnazijo v Voloskem-Opatiji, 4. hrvatsko gimnazijo v Zadru, 5. dvojezično (slovensko-nemško) realko v Idriji, 6. slovensko moško učiteljišče v Gorici, 7. slovensko žensko učiteljišče v Gorici, 8. hrvatsko učiteljišče v Kastvu, 9. zasebno (na lastne stroške) žensko učiteljišče v Pazinu, 10. zasebno trgovsko dvorazredno šolo v Trstu. In vse te šole so bile še premajhne, da bi sprejele vse naše dijaštvo, ki je vsled tega obiskovalo še druge šole izven dežele, meje za presilni razmah želje našega slovanskega ljudstva po izobrazbi so bile še veliko pretesne! — Od vseh naših nekdanjih srednjih šol so nam ostale danes te-le: 1. slovensko učiteljišče v Tolminu, katerega dijaki so morali letos polagati maturo v Vidmu pred laško komisijo in potom tolmača! 2. štirji nižji slovenski razredi na italijanski realki v Vidmu! in 3. hrvatsko učiteljišče v Zadru, kjer je edini hrvatski profesor — katehet! In vkljub temu je to preganjano, zasramovano in gospodarski uničeno slovansko ljudstvo poslalo letos v razne srednje šole v Italiji in inozemstvu nad — 1200 dijakov!

Odgovorni urednik: Franc Štrukelj. Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana. Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Ne pozabite naročiti brezplačni album „KARO“ čevljev z dopisnico na naslov: Dragotin Roglič, Maribor, Koroška c. 19.